

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС

ТРАМОНТАНА

Превод от испански: Боряна Цонева, 1993

chitanka.info

Видях го само веднъж в „Бокачо“ — модно заведение в Барселона, броени часове преди нелепата му смърт. Група млади шведи го бяха обсадили, като се опитваха да го отмъкнат със себе си в два часа през нощта, за да завършат веселбата в Кадакес. Бяха единайсет на брой и беше трудно да се различат, защото мъжете и жените изглеждаха еднакви — красиви, с тесни ханшове и дълги златисти коси. Той нямаше повече от дваисет години. Главата му бе покрита с непокорни къдри, кожата на лицето му беше мургава и гладка като на повечето карибски жители, научени от майките си да избягват слънцето, а дълбоките му арабски очи можеха да подлудят не само шведките, а може би и някои от шведите. Бяха го сложили да седне върху тезгяха като говореща кукла и докато пляскаха с ръце и пееха модерни песни, се мъчеха да го убедят да тръгне с тях. Обхванат от паника, той им обясняваше причините за своя отказ. Някой се намеси и изкрещя да го оставят на мира, но един от шведите се изрепчи, като се заливаше от смях.

— Той си е наш — кресна. — Намерихме го в кофата за боклук.

Бях влязъл с приятели малко преди това след последния концерт на Давид Ойстрах в Двореца на музиката и настръхнах от наглостта на шведите.

Още повече, че доводите на момчето бяха свещени. Имал подписан договор да пее антилски песни в известен бар и живеел в Кадакес до предното лято, когато връхлетял трамонтана. Успял да се измъкне на втория ден, решен никога повече да не стъпва там независимо с трамонтана или не, убеден, че ако някой ден се върне, го очаква смърт. Това бе типично карибско суеверие, което не можеше да бъде разбрано от банда рационално мислещи северняци, разгорещени от лятото и от силното отлежало каталунско вино, разбунило в главите им налудничави идеи.

Само аз можех да го разбера. Кадакес бе едно от най-красивите и запазени селца на Коста Брава. Донякъде, защото пътят, който водеше към него, бе тесен, виеше се по ръба на бездънна пропаст и човек трябваше да е много смел, за да кара с повече от петдесет километра в час. Старите къщи бяха бели и ниски, в традиционния стил на рибарските селища по Средиземноморието. Новите бяха построени от прочути архитекти, съумели да запазят самобитната хармония. През лятото, когато жегата сякаш извираше от африканските пустини

отсреща, Кадакес се превръщаше във вавилонско стълпотворение, туристи от цяла Европа три месеца в годината си поделяха рая с местните жители и с пришълците, имали щастието да купят къщи на добра цена, когато това все още е било възможно. Все пак пролет и есен, сезоните, когато Кадакес бе най-посещаван, всеки със страх мислеше за трамонтана, роден в сурова и твърда земя, който според местните жители и според някои упреквани писатели довявал със себе си семената на безумието.

Петнайсет години бях един от редовните му посетители до момента, в който трамонтана беляза и нашия живот. Усетих го още преди да дойде, един неделен следобед, обзет от необяснимо предчувствие, че нещо ще се случи. Без причина се почувствах отпаднал и тъжен и имах усещането, че децата ми, които тогава нямаха още десет години, ме следят из къщата с враждебен поглед. Малко след това портиерът внесе сандък с инструменти и морски въжета, за да укрепят вратите и прозорците, и дори не се изненада от моето състояние.

— Това е трамонтана — каза той. — До час ще бъде тук.

Беше стар морски вълк, запазил от службата си непромокаемата куртка, шапката, револвера и спечената от морската сол кожа. В свободното време той играеше петанка^[1] на площада с ветераните от много изгубени войни и пийваше по чашка с туристите в кръчмите по плажа, защото притежаваше дарбата да се разбира на всички езици със своя боен каталунски. Хвалеше се, че познава всички пристанища по света, но нито един град на сушата. „Дори Париж във Франция, все едно какъв е“ — казваше, защото не се доверяваше на никакво превозно средство освен по море.

Последните години бе остарял изведнъж и не излизаше. Прекарваше голямата част от времето в портиерската си бърлога, вечно самотен, както беше живял. Приготвяше сам храната си в една консервна кутия на спиртник, но това му бе достатъчно, за да ощастливява всички ни с деликатесите на луксозната кухня. От зори се грижеше за наемателите на къщата, етаж по етаж, и беше един от най-услужливите хора, които някога съм виждал, с вродената щедрост и суровата нежност на каталунеца. Говореше малко, но беше пряк и точен. Когато нямаше какво да прави, прекарваше часове в попълване на фишове за тото, които обикновено не пускаше.

Докато укрепваше вратите и прозорците срещу приближаващото бедствие, започна да разказва за трамонтана, все едно говореше за някаква омразна жена, без която обаче животът му би бил безсмислен. Изненада ме, че един моряк може да говори с подобна почит за сухоземен вятър.

— Това е, защото е доста стар — рече той.

Сякаш делеше годините не на дни и на месеци, а на това колко пъти е идвал трамонтана. „Миналата година, около три дни след второто идване на трамонтана, имах стомашна криза“ — ми каза веднъж. Това обясняваше убеждението му, че след трамонтана човек остарява с няколко години. Бе завладян дотам, че ни внуши да чакаме със страстно желание пагубния трамонтана.

Не се наложи да чакаме дълго. Портиерът едва бе излязъл, когато доловихме леко свистене, което постепенно стана пронизително и силно, докато накрая прерасна в оглушителен тътен, разтърсващ земята. Тогава нахлу вятърът. Първо с редки пориви, после по-често, докато накрая застина без предупреждение, без отпускане, силно, жестоко, свръхестествено. Апартаментът ни, за разлика от обичайното за Карибието, гледаше към планината сигурно заради странния вкус на старите каталунци, които обичат морето, но без да го виждат. Вятърът блъскаше върху ни и искаше да скъса въжетата на прозорците.

И, най-вече, времето продължаваше да е неповторимо красиво, със златно слънце и безкрайно небе. Затова реших да изляза на улицата с децата да погледаме морето. Те бяха израснали всред мексикански земетресения и карибски урагани и такъв вятър въобще не ни плашеше. Минахме на пръсти край масичката на портиера и го видяхме неподвижен пред паница фасул с наденица да гледа вятъра през прозореца. Не забеляза, че излизаме.

Направихме няколко крачки покрай къщата, но стигнахме до незащитения ъгъл и бяхме принудени да се вкопчим в един телеграфен стълб, за да не бъдем пометени от силния вятър. Останахме така, с поглед в морето — неподвижно и прозрачно сред природното бедствие, докато портиерът с няколко съседни не дойде да ни прибере. Тогава се убедихме, че най-разумно бе да си стоим вкъщи, докогато поиска Бог. А никой нямаше и представа докога ще иска.

След два дни имахме чувството, че този страховит вятър не е природно явление, а лично предизвикателство, насочено само и

единствено срещу определен човек. Портиерът ни посещаваше по няколко пъти на ден, загрижен за душевното ни състояние, и носеше пресни плодове и сладки за децата. Във вторник по обяд ни поднесе чудото на каталунската кухня, приготвено в неговата консервена кутия — заек с охлюви. Беше празник в ужаса.

В сряда имаше само вятър и това бе най-дългият ден в живота ми. Трябва да е било в онази тъмнина преди разсъмване, защото след полунощ всички се събудихме едновременно, поразени от пълната тишина, която можеше да бъде само тишината на смъртта. Не потрепваха дори листата на дърветата откъм планината. Излязохме на улицата и преди още да светне в стаята на портиера, се наслаждавахме на утринното небе с всички запалени звезди и на лъскавото море. Макар че нямаше пет, много туристи с радостно облекчение бяха вече по камъните на брега и започваха да подготвят платноходките си след трите дни наказание.

На излизане не обърнахме внимание, че в портиерната не свети. Когато се върнахме, въздухът бе вече прозрачен като морето, но в стаичката още бе тъмно. Озадачен, почуках два пъти, никой не отговори и бутнах вратата. Май децата го видяха преди мен и нададоха ужасен вик. Старият портиер, с всички моряшки отличия върху ревера на куртката, висеше на централната греда и още се полюшваше от последния лъх на трамонтана.

Когато се свързахме, вече тъжни, че отсега сме решили никога да не се връщаме, напуснахме селото по-рано. Улиците пак бяха пълни с туристи, музика звучеше на площада на ветераните, които с явно нежелание целеха топчетата. През прашните стъкла на бар „Маритим“ забелязахме няколко оцелели приятели, които пак започваха живота си в сияйната пролет на трамонтана. Другото беше минало.

Онази печална нощ в „Бокачо“ никой не разбираше по-добре от мен ужаса на някой, който отказва да се върне в Кадакес, сигурен, че там ще умре, но шведите бяха решили и в крайна сметка насила повлякоха със себе си момчето със самочувствието на европейци, решили да избият суеверията от главата на африканското магаре. Той риташе с крака във въздуха, но го натикаха в камионетка, пълна с пияници, сред ръкоплясканията и свирканията на раздвоената публика и пое среднощ дългия път към Кадакес.

На следващата сутрин ме събуди телефонът. Бях забравил да пусна пердетата, като се върнах от гуляя. Нямах представа колко е часът, ала спалнята преливаше от лятно великолепие. Събуди ме разтревожен глас, който отначало не познах.

— Спомняш ли си момчето, с което снощи тръгнаха към Кадакес?

Нямах нужда от повече. Само не бе както си представях, а по-страшно. Момчето, ужасено, че трябва да се върне, използвало, когато не го гледали, и скочило от камионетката в пропастта, за да избяга от сигурна смърт.

Януари 1982

[1] Местна игра с каменни топчета и пръчки. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.